

Wystąpienie Rzecznika Praw Obywatelskich inaugurujące konferencję:
„W drodze do demokratycznego państwa prawa. Polska 1989-2009”

3 czerwca 2009, Belweder

Witam Państwa bardzo serdecznie!

Jestem niezmiernie szczęśliwy i wdzięczny, że tak wiele znakomitych osób zgodziło się przyjąć moje zaproszenie na tę konferencję. Samo ich zgromadzenie razem, w jednym miejscu, przy tak ważnej okazji, jaką jest dwudziestolecie polskiej transformacji, traktuję jako wielki sukces i osiągnięcie.

W odróżnieniu od szeregu innych spotkań i uroczystości, które przy tej okazji się odbywają, nasze spotkanie nie ma charakteru „akademijnego”. Przez charakter akademijny - nie wiem, czy nie udało mi się sformułować jakiegoś neologizmu - rozumiem wydarzenia i spotkania, które mają na celu uczczenie samych uczestników, potwierdzenie dokonanych przez nich kiedyś życiowych wyborów i zajmowanego miejsca w historii. Stąd też częsta konkurencyjność między tego rodzaju obchodami.

Celem naszego spotkania jest merytoryczne podsumowanie minionych dwudziestu lat oraz spojrzenie w nadchodzącą przyszłość - spojrzenie takie wymaga oceny przeszłości. Wymaga refleksji nad tym, skąd wyszliśmy i do czego zmierzamy, nad osiągnięciami i porażkami, zastanowienia się nad możliwościami i zagrożeniami, które niesie ze sobą wiek XXI.

Refleksji tej ma służyć blisko pięćdziesiąt wystąpień panelowych przygotowanych specjalnie na tę konferencję przez przedstawicieli wielu dyscyplin wiedzy i praktyki, reprezentujących rozmaite środowiska. Znakomite i spełniające najśmielsze oczekiwania referaty omawiają kluczowe aspekty tego niezmiernie ważnego okresu w historii naszego kraju.

Pierwsza grupa tematów obejmuje zagadnienia organizacji władz publicznych i konstytucji, ocenę jakości zarządzania państwem ze szczególnym uwzględnieniem jakości

tworzonego w Polsce prawa oraz problemów związanych z jego stosowaniem przez wymiar sprawiedliwości i faktycznej efektywności ochrony praw i wolności obywatelskich.

Druga sesja, poświęcona systemowi politycznemu, skłania do namysłu nad stabilnością polskiej demokracji, problemem podziałów politycznych, wyznaczających od dwudziestu lat scenę polityczną, a także stylem rządzenia w Polsce i stosunkiem obywateli do elit politycznych.

Prelegenci trzeciego panelu podejmują próbę analizy polskiej gospodarki, przekształceń własnościowych, jakie się dokonały oraz perspektyw rozwoju gospodarczego, oraz związków między ekonomią a polityką społeczną.

Czwarta sesja to forum refleksji nad stanem polskiej nauki i edukacji oraz ich dyskusyjnym wpływem na zniwelowanie skutków kilkudziesięcioletniego opóźnienia, a także nad zmianami, jakie dokonały się w polskiej kulturze.

Uczestnicy piątego panelu przyglądają się aktywności obywatelskiej w naszym kraju i jej blokadom, podejmując refleksję nad stanem debaty publicznej oraz rolą, jaką odgrywają w niej media i Kościół katolicki.

W szóstej grupie zagadnień znalazły się próby odpowiedzi na pytania o polskie zmagania z historią, zwłaszcza z dziedzictwem PRL oraz o kształt polskiej polityki historycznej.

Wreszcie w ostatniej sesji paneliści dokonują bilansu zysków i strat polskiego członkostwa w Unii Europejskiej, rysują obraz naszych stosunków z zachodnimi i wschodnimi sąsiadami oraz przyglądają się problematyce obronności i bezpieczeństwa.

Pozwolę sobie zwrócić uwagę na przekaz, a raczej celowy jego brak, zawarty w tytule naszej konferencji: „W drodze do demokratycznego państwa prawa”. Tytuł ten przypomina raczej otwarte pytanie, w tym sensie, że ocena, w którym miejscu tej drogi się znajdujemy zależy od odpowiadającego oraz od przyjętej perspektywy.

Jeśli jednak mówić o perspektywie, to oceniając stan państwa, prawa, i społeczeństwa nie możemy uciec od porównania z okresem międzywojennym, choćby dlatego, że trwał on również lat 20.

Trudno zachwycać się stanem Drugiej Rzeczypospolitej; zwłaszcza biorąc pod uwagę jej finał. A jednak w okresie tamtego 20-lecia, zdołano stworzyć sprawny wymiar sprawiedliwości i administrację. Wprowadzono drogą dekretów prezydenta znakomite prawodawstwo, które dotychczas jest niedoścignionym wzorem. Rozwój oświaty uczyniono priorytetem. Stworzono sprawny transport kolejowy. Wybudowano Gdynię i rozpoczęto na wielką skalę budowę COP-u. Dokonano tego wszystkiego przy jednoczesnym ogromnym wysiłku scalenia trzech zaborów w jeden organizm państwowy.

I z tej perspektywy warto spojrzeć na obecny stan oświaty, administracji, ustawodawstwa i wymiaru sprawiedliwości, nie mówiąc już o drogach i kolejach.

Z tej wielości zagadnień i perspektyw, wyłania się aktualny obraz Rzeczypospolitej i odpowiedź na pytanie, na ile suwerenna, praworządna, nowoczesna Polska pozostaje wciąż niezrealizowanym projektem. Odpowiedź na pytanie, jak wykorzystaliśmy czas, który dała nam historia. Historia, która bynajmniej się nie skończyła i czas, który nigdy nie trwa wiecznie.

Jedna z obecnych na tej sali osób powiedziała mi, że cel i sens tej konferencji da się zamknąć w jednym zdaniu: *Quo vadis Polonia?*

Wydaje mi się, że rzeczywiście stanowi ono najlepsze motto i *leitmotive* dzisiejszych obrad.

Na zakończenie chciałbym jeszcze przypomnieć, że po krótkiej sesji plenarnej, na której przewodniczący paneli przedstawią wprowadzenia do poszczególnych sesji tematycznych, odbędzie się siedem równoległych paneli, które będą trwały blisko 3 godziny. Na zakończenie każdej odbędzie się dyskusja.

Po ich zakończeniu i przerwie na lunch powrócimy na drugą sesję plenarną, podczas której przewodniczący przedstawią relacje i wnioski. Z uwagi na kameralny charakter (do tego położonych w amfiladzie) sal tego pięknego pałacu zaproszeni goście proszeni byli o zgłoszenie swojego udziału do jednego z wybranych paneli.

Oznacza to, że uczestnicy są niejako przypisani do jednego z paneli. Z uwagi jednak na zgłoszenia niektórych z państwa zainteresowania udziałem w więcej niż jednej sesji, istnieje możliwość zmiany miejsca, ale tylko w określonym momencie, tj. o godz. 12.00 i godz. 13.00, kiedy to proszę Panów przewodniczących, o krótkie - 3-5 minutowe - zawieszenie obrad, ale bez ogłaszania przerwy.

Obrady są rejestrowane i będą następnie w całości transmitowane w internecie – wejście poprzez stronę Rzecznika Praw Obywatelskich (www.rpo.gov.pl) – przez siedem kolejnych dni, począwszy od 4 czerwca.